

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Державний заклад «Південноукраїнський національний  
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»  
Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської  
ради Одеського району Одеської області  
Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Sameax»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ  
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ  
«МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ  
В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»**

Одеса  
2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Державний заклад «Південноукраїнський національний  
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»  
Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської  
ради Одеського району Одеської області  
Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Sameax»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ  
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ  
«МОДЕРНІЗАЦІЯ  
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ  
В СУЧАСНИХ  
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»**

Одеса  
2026

**УДК: 371**

**DOI: <https://doi.org/10.24195/ModernisationEP-2026-3>**

**М 74**

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Державного закладу  
«Південноукраїнський національний педагогічний  
університет імені К.Д. Ушинського»  
Протокол № 10 від 26 лютого 2026 року*

**Рецензенти:**

***Княжева Ірина**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Університету Ушинського;*

***Тягнирядно Євгенія**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ.*

**М 74 Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти:**  
збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції  
(м. Одеса, Україна, 20 лютого 2026 року). Університет Ушинського. Одеса:  
Бондаренко М.О., 2026. 372 с.

ISBN 978-617-8814-06-9

**УДК: 371**

*Усі матеріали збірника подаються у редакції авторів.  
Відповідальність за достовірність фактів несуть автори.*

**ISBN 978-617-8814-06-9**

- © Кафедра педагогіки Університету Ушинського, 2026;
- © Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської ради Одеського району Одеської області, 2026;
- © Одеський приватний заклад освіти «Тіква–Ор Sameax», 2026.

## **СЕКЦІЯ № 2: ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....118**

1. Андреева Т.Г. Психологічні особливості та механізми керування емоційним станом підлітків .....118
2. Алаторських І.В. Профільне навчання української мови та літератури: шлях до особистісної самореалізації учнів ..... 129
3. Вівсюк О.О. Логіка успіху: як знання математики відкривають двері до престижних професій ..... 140
4. Волянська Т.М. Навчання зарубіжної літератури в умовах профільної старшої школи – сучасні виклики та можливості ..... 147
5. Gilko A. Teaching english in profile secondary school: modern challenges and innovative approaches ..... 157
6. Довганюк С.О. Профорієнтаційний потенціал уроків української мови та літератури в умовах профільного навчання ..... 164
7. Демченко В.В. Формування в учнів профорієнтаційних компетентностей на уроках фізичної культури у процесі використання ігрових видів спорту..... 174
8. Данілова І.В. Дослідницько-пошукова діяльність дошкільників як умова формування їх пізнавальних інтересів..... 178
9. Du Jingyi The role of visual arts in developing ethnocultural competence of modern school students ..... 191
10. Зубрицька С.П. Старша профільна школа як простір особистісного та професійного становлення ..... 198
11. Захарова А.А. Розвиток старшої профільної школи в умовах сучасних освітніх трансформацій..... 205
12. Іванова І.В. Профорієнтація в початковій школі як важлива складова формування особистості учня..... 212
13. Калінчук Л.О. Психолого-педагогічні особливості формування світогляду учнів підліткового віку під впливом комунікаційних технологій ..... 222
14. Корабльов В.В. Сучасна інтроспекція параметрів застосування освітньої робототехніки у розрізі STEM-освітньої моделі навчання..... 236
15. Люлька О.С. Ідеї та практики Нової української школи у викладанні мистецтва в профільній старшій школі ..... 241
16. Мороз Н.О. Профорієнтаційна робота з учнями початкової ланки у Новій українській школі..... 251
17. Маркітан С.В. Сучасний урок географії в старших класах: від карти до життєвих рішень..... 259
18. Прокопенко Т.В. Психолог у статусі кар’єрного радника: реалізація концепції профільного навчання в Новій українській школі ..... 265
19. Павловська Ю.М. Пізнання власних здібностей як основа ранньої профорієнтації учнів початкової школи .....275

**Іванова Інна Вікторівна,**  
*вчитель початкових класів*  
*Нерубайського академічного ліцею №1*  
*Нерубайської сільської ради*  
*Одеського району Одеської області*

## **ПРОФОРІЄНТАЦІЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ**

Сучасна система освіти в Україні орієнтується не лише на засвоєння учнями знань, умінь і навичок, а й на формування всебічно розвиненої особистості, здатної до самопізнання, самореалізації та усвідомленого вибору життєвого шляху [1;3;5]. Одним із важливих напрямів цього процесу є профорієнтаційна робота, яка, на мою думку, як учителя початкових класів, перестає бути виключно завданням старшої школи й набуває особливої актуальності вже з перших років навчання дитини в школі. Хоча молодші школярі ще не обирають професію, та саме в цьому віці закладається основа для майбутнього усвідомленого вибору[2;4].

Як учитель початкових класів, я переконана, що профорієнтація в молодшому віці має відбуватися ненав'язливо, цікаво, спостерігаючи та пізнаючи навколишній світ.

Важливою складовою профорієнтаційної роботи є спостереження за нахилами та здібностями кожної дитини[6]. Одні із задоволенням малюють, інші люблять рахувати. Комуś подобається складати вірші, різні твори, загадки, а хтось проявляє технічне мислення, конструює, моделює. Перш за все на це має звернути увагу вчитель[1;2].

Вже в молодшому шкільному віці закладаються основи трудової мотивації, допитливості та самопізнання, формуються перші уявлення про соціальні ролі та значення праці в житті людини[4;6].

Профорієнтація — це система заходів, спрямованих на допомогу особистості у пізнанні світу професій, власних інтересів і можливостей[6;11]. У початковій школі вона має переважно підготовчий характер і реалізується через

навчально-виховний процес[9;10]. У цьому віці діти надзвичайно допитливі, емоційні та відкриті до нового.

Молодший шкільний вік є сенситивним періодом, коли дитина має найвищу чутливість і найбільш ефективно засвоює певні навички чи знання. Діти активно наслідують дорослих, охоче пробують різні соціальні ролі[1;4]. Саме тому ознайомлення з професіями в цей період є природним і ефективним[7;11].

Працюючи вчителем початкових класів, я впевнилася, що профорієнтаційна робота є ефективною тоді, коли вона тісно пов'язана з повсякденним навчальним процесом і життєвим досвідом дітей[2;8;9].

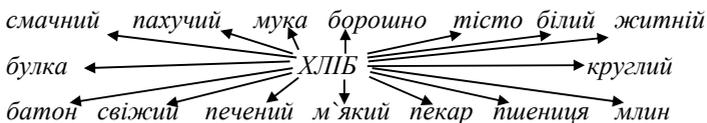
На своїх уроках я часто використовую завдання, пов'язані з різними професіями.

Плануючи роботу на навчальний рік, у календарі святкових і пам'ятних дат обираю дні, яким приділяю особливу увагу, проводячи тематичні дні «В цей день відзначаємо», що відповідає інтегрованому підходу НУШ.

Наприклад: 16 жовтня відзначається Всесвітній день хліба, тому цього дня я планую уроки, на яких поступово знайомлю діток із професіями, які пов'язані із цією темою. На ранковій зустрічі розгадуємо тему дня, використовуючи загадки.

*Був зерном він у землі,  
Став із сіллю на столі.  
З ним їсти ми сідаємо,  
І гостей стрічаємо. (Хліб)  
Народився із землі,  
Зарум'янивсь на вогні  
І з'явився на столі  
До борщу тобі й мені. (Хліб)*

Проводжу метод «Асоціативний кущ».



Діти називають які асоціації у них виникають, коли вони чують слово «Хліб». Оголошую тему дня.

На першому уроці «Я досліджую світ» проводжу вступну бесіду. Учні дають відповіді на питання «Звідки береться хліб на столі?» Переглядаємо відеоматеріал «Від зернинки до хлібинки».



Створюємо ланцюжок робіт: *переорювання землі на полі* → *висіювання пшениці* → *догляд за ростом та умовами дозрівання* → *збирання врожаю* → *первинна обробка, сушіння* → *відправка на елеватор для зберігання* → *борошномельні заводи, млини* → *виробництво круп, макаронів, хлібобулочних виробів*. Звідси з'ясовуємо, люди яких професій беруть участь у виготовленні хліба (*тракторист, агроном, комбайнер, водій, мельник, пекар, кондитер*). Така діяльність сприяє усвідомленню соціальної значущості праці та взаємозв'язку професій [6; 10].

На уроці математики проводжу «Усний рахунок». Перед дітками на дошці приклади, які потрібно розв'язати усно. Відповіді записати у порядку спадання. Встановити відповідні літери і розгадати слово.

$8 \cdot 6 - 24 : 4$  (Р)       $64 : 8 - 42 : 7$  (И)

$56 : 8 - 28 : 7$  (Р)       $30 - (21 : 3 + 22)$  (С)

$72 : 8 + 54 : 6$  (К)       $3 \cdot 8 + 6 \cdot 7$  (Т)

$8 \cdot 4 + 32 : 8$  (А)       $(45 : 5 - 8) \cdot 8$  (О)

$16 : 8 + 3 \cdot 5$  (Т)       $5 \cdot 8 - 40$  (Т)

ТРАКТОРИСТ

Обговорюємо «Хто такий тракторист?»

Далі пропоную розв'язати задачу, у якій пояснюється, яку роботу виконує тракторист.

(Тракторист орав поле для посіву пшениці. До обіду він зорав 3 смуги по 8 гектарів, а після обіду – 6 смуг такої ж площі. Скільки гектарів поля зорав тракторист першого дня? На скільки більше він зорав другого дня, ніж першого?)

Урок української мови починаємо розгадуванням ребусів:



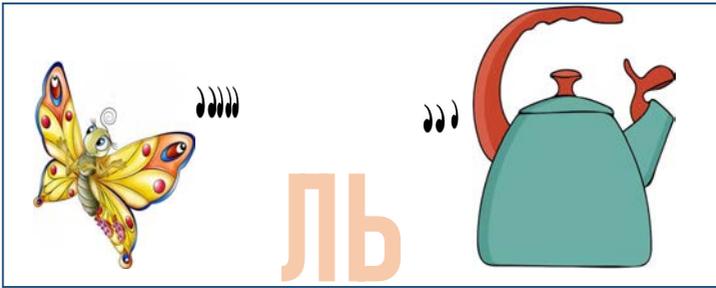
(Агроном)



(Комбайнер)



(Водій)



(Мельник)

Проводжу усну словникову роботу. Діти, у яких на парті жовтий конверт, дістають з нього картку, читають тлумачення цих слів і детально переказують зміст поданих професій. Далі пропоную з кожним словом скласти змістовне, поширене речення так, щоб утворився короткий текст.

В зошиті записуємо каліграфічну хвилинку:

*Агроном комбайнер водій мельник*

*Агроном контролює ріст та умови дозрівання пшениці. Комбайнер збирає врожай золотого колосся. А водій обережно перевозить зерно. Мельник перетворює його на борошно та висівки.*

На уроці літературного читання продовжуємо роботу над темою дня. Діти читають з дошки короткі вірші про пекаря та кондитера.

*Пшину випічку всі люблять,  
тому пекаря цінують,  
в нього руки трудівливі,  
з борошна він робить диво.*

*Шедеври створює солодкі,  
торти низенькі та високі,  
тістечка на будь-який смак –  
кондитер, своєї справи мастак.*

Знаходимо відмінності між цими професіями. З'ясуємо, що основна різниця між пекарем та кондитером полягає в асортименті продукції та технології її приготування: пекар спеціалізується на випіканні хліба, булочок та

несолодких борошняних виробів, працюючи з дріжджовим тістом, тоді як кондитер

створює десерти, торти та тістечка, приділяючи увагу художньому оформленню, кремам та різним видам тіста (пісочне, бісквітне тощо).

Наступне завдання «Тасмний сувій». В деяких учнів на парті лежать сувої, на яких записані цікаві факти про хліб. Виразно читаючи, діти знайомлять усіх з поданою інформацією. Обговорюємо почуте.

\*\*\*

*Науково доведено, хліб є єдиним продуктом, який їдять і цінують у всьому світі люди всіх релігій і національностей.*

*Людство в день з'їдає майже десять мільйонів буханців хліба.*

\*\*\*

*Цей продукт вперше був отриманий в Стародавньому Єгипті приблизно*

*8000 років тому, про що свідчать настінні малюнки і записи на сувоях папірусу. Причому його винахід є випадковістю. Один з жителів Стародавнього Єгипту, вирушаючи спати, просто забув в печі юшку з пшеничного борошна. А на ранок він виявив в місці рум'яний хлібний корж.*

\*\*\*

*Слово «хліб» має давньогрецькі корені. Античні жителі випікали хліб в спеціальному глиняному посуді «клібанос», який разом з грецькими мандрівниками поширився в Європі. На континенті слово зазнало змін і перетворилося в «хлайф», і позначало воно вже не тільки посуд для випікання, а й його вміст.*

\*\*\*

*Протягом всієї історії соціальний статус людей можна було визначити за кольором хліба, який вони їли. Чим темніший хліб, тим нижче соціальний статус. Це було пов'язано з тим, що біле борошно було дорожчим. Сьогодні тенденція змінилася і тепер навпаки, темні сорти хліба коштують дорожче і цінуються за їх поживну цінність.*

\*\*\*

*Чи знаєте ви, що найдовший хліб спекли в Мексиці, в місті Акапулько. Зарєстрували цю подію в 1996 році. Булка мала понад 9 кілометрів в довжину. Важко уявити скільки борошна і праці витрачено на цю булочку. А вже як її спекли, взагалі не зрозуміло.*

\*\*\*

*Хліб стає солодше, чим довше ви його жуєте, через те, що слина починає розкладати крохмаль в цукор.*

\*\*\*

*Під час розкопок в Геркулануме був знайдений майже 2000-річний буханець хліба, і рецепт був відтворений Британським музеєм.*

Завершує день урок образотворчого мистецтва, на якому я підводжу підсумки теми дня. На дошці демонструю зображення хліба різних країн. Розглядаємо картинки, знайомимося із назвою. Пропоную намалювати хліб, який найбільше сподобався.

На уроках математики, української мови, читання реалізується міжпредметна інтеграція з елементами профорієнтації, що відповідає сучасним дидактичним підходам початкової освіти [2; 3]. Залучення художнього слова, ребусів, дидактичних ігор, сюжетних завдань сприяє розвитку пізнавального інтересу та позитивного ставлення до різних видів професійної діяльності [4; 8]. Наведені під час уроків цікаві факти про хліб ґрунтуються на загальновідомих історичних, культурологічних та науково-популярних джерелах і використовуються з метою розширення кругозору учнів [10].

Зміст багатьох навчальних предметів дозволяє органічно поєднувати навчання з ознайомленням учнів зі світом професій.

На уроках української мови та читання знайомлю дітей з текстами про професії, обговорюємо їх значення в житті, складаємо розповіді «Я у майбутньому», «Я хочу бути...», «Моя майбутня професія», читаємо казки та оповідання про працю, проводимо хвилинки-цікавинки про різні види професій

«Що цікавого я знаю про...», що сприяє розвитку мовленнєвої компетентності та саморефлексії [2; 8].

На уроках математики часто використовую задачі, пов'язані з професійною діяльністю (продавець, будівельник, кухар, маляр, водій тощо), що допомагає учням сприймати навчальний матеріал як частину реального життя [2; 9]. Активно працюю з уявою дітей. Я завжди наголошую на тому, що задача – це певна життєва ситуація. Щоб її розв'язати, потрібно уявити сюжет. Інколи інсценізуємо їх.

На уроках «Я досліджую світ» вивчаємо професії свого краю, обговорюємо, ким працюють їхні батьки, що цікавого про ці професії вони дізналися в родині. Ефективність профорієнтаційної роботи значно зростає за умови тісної співпраці з сім'ями учнів. Батьки можуть розповісти про свою професію, організувати онлайн екскурсії, допомогти у проведенні тематичних заходів, в створенні колажу «Професія моїх батьків».

Також розробляємо проєкти «Професії моєї сім'ї», які сприяють формуванню дослідницьких умінь і саморефлексії. Проводимо віртуальні екскурсії до підприємств, виготовляємо лепбуки.

На уроках технологій та мистецтва більшу увагу звертаю на професії естетичного спрямування.

В своїй роботі періодично використовую рольові та сюжетно-ділові ігри «Продавець», «Лікар», «Вчитель», «Поліцейський», «Пожежник», проводжу тематичні уроки, дидактичні ігри «Хто що робить?», «Яка професія?», «Вгадай професію за одягом».

На мою думку, значення профорієнтації в початковій школі полягає в тому, що вона розширює кругозір учнів, сприяє формуванню поваги до праці та працівників, допомагає дитині усвідомити власні інтереси та здібності, виховує працелюбність, відповідальність, самостійність, закладає основу для подальшого професійного самовизначення[1;6;9].

Я вважаю, що основними завданнями профорієнтації, над якими має працювати вчитель в початковій школі, є:

1. Формування уявлень про світ професій. Учні мають знати, що професій існує дуже багато, і кожна з них є важливою для суспільства.
2. Виховання позитивного ставлення до праці. Важливо показати дітям, що праця — це не лише обов'язок, а й спосіб самовираження та користі для інших.
3. Розвиток пізнавальних інтересів і здібностей. Через різні види діяльності учні можуть виявити, що їм подобається: малювати, рахувати, допомагати іншим, конструювати, моделювати, складати оповідання.
4. Формування початкових трудових умінь і навичок. Переважно це відбувається під час уроків трудового навчання, мистецтва, проєктної та групової роботи, перерв.
5. Сприяння самопізнанню дитини. Учень поступово вчиться розуміти свої сильні сторони та інтереси, зосереджуватися на тому, що найбільше подобається[5;6].

Важливу роль у профорієнтаційній роботі відіграють виховні години, конкурси, виставки, проєкти. Наприклад, у своїй практиці я проводжу виховні заходи на теми «Професії наших батьків», «Усі професії важливі», «Моя майбутня мрія». Діти з великим задоволенням готують малюнки, презентації, розповіді[8;12].

Я переконана, що вчитель початкових класів відіграє важливу роль у формуванні перших професійних уявлень учнів. Саме вчитель є прикладом ставлення до праці, відповідальності, любові до своєї справи[4;5]. Важливо, щоб педагог підтримував інтереси кожної дитини, не нав'язував власних уявлень про «популярні» професії, створював атмосферу довіри та підтримки, заохочував дітей до різних видів діяльності.

З упевненістю можу сказати, що щире зацікавлення вчителя, його позитивне ставлення до будь-якої праці передається учням і формує в них правильні ціннісні орієнтири[4;5].

Вважаю, що систематична, продумана та творча профорієнтаційна робота, що здійснюється у співпраці з батьками та з урахуванням вікових особливостей дітей, сприяє вихованню свідомих, активних і впевнених у собі особистостей[3;6;11].

## Список використаних джерел

Основні наукові джерела з педагогіки та профорієнтації

1. Бех І. Д. *Виховання особистості*. Київ: Либідь, 2008.
2. Савченко О. Я. *Дидактика початкової освіти*. Київ: Грамота, 2012.
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2016.
4. Сухомлинський В. О. *Серце віддаю дітям*. Київ: Радянська школа, 1977.
5. Бондар В. І. *Педагогіка*. Київ: Либідь, 2010.
6. *Профорієнтаційна робота в закладах освіти: методичні рекомендації*. Київ, 2019.

Наукові публікації та статті з інтернет-джерел

7. Прилущка Т. П. *Профорієнтаційна робота у загальноосвітній школі*. Соціально-психологічні засади розвитку особистості в освітньому процесі. Харків, 2024. [Профорієнтаційна робота у загальноосвітній школі \(PDF\)](#)
8. *Профорієнтаційна робота в школі*. Стаття О. С. Алексєєвої про значення профорієнтації в навчальному закладі. [Профорієнтаційна робота в школі — Vseosvita.ua](#)
9. *Профорієнтаційна робота в початковій школі* — методичний конспект (В. Д. Власенко). [Профорієнтація у початковій школі — конспект](#)
10. *Професії та профорієнтаційна робота*. Опис етапів профорієнтаційної діяльності в освітньому процесі. [Професії та профорієнтаційна робота — schooldubliany.e-schools.info](#)
11. Орхименко З. і Вороніна Г. Р. *Career guidance in educational institutions in Ukraine: development, challenges and solutions*. Theoretical foundations of pedagogy and education: collective monograph, 2021. [Career guidance in educational institutions in Ukraine — Iitta.gov.ua](#)

*Наукове видання*

***Колектив авторів***

# **МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ  
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ  
М. ОДЕСА, УКРАЇНА, 20 ЛЮТОГО 2026 РОКУ

*Українською мовою*

**Відповідальний редактор: Ірина Олександрівна Бартенєва**  
*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки  
Державного закладу «Південноукраїнський національний  
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»*

Підписано до друку 06.03.2026 р.  
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman  
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 21,62. Наклад 300 прим.  
Зам. № 0603/1

Надруковано з готового оригінал-макета у друкарні «Апрель»  
ФОП Бондаренко М. О.  
65045, м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60  
Тел.: +38 (048) 700 11 55  
info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи  
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014

